

збільшення тривалості теплого періоду, що виражається і в збільшенні днів із комфортним типом погоди. Найкомфортнішим місяцем є серпень, однак він не надто виділяється на фоні інших літніх місяців, адже значна кількість днів припадає на червень і липень. Такі особливості можуть свідчити про важливу роль орографічних умов долин у згладженні екстремальних метеорологічних подій на тлі глобальних кліматичних змін.

Література

1. Бучинський І.О. Клімат Українських Карпат / І.О.Бучинський, М.М.Волеваха, В.О.Коржов. - Київ: Наукова Думка, 1971. - 171 с.
2. Данилова Н.А. Климат и отдых в нашей стране // Н.А.Данилова. - Москва: Мысль, 1980. - 154 с.
3. Архівні дані спостережень Яремчанської метеостанції (ТСГ-1). - Яремче, 2005 - 2015 рр.

ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ЯЛІВЩИНА» ТА ЗНАЧЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДЛЯ УРБОСЕРЕДОВИЩА М. ЧЕРНІГОВА

Свердлова Н.О.

Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т.Г.Шевченка, Чернігів,
Україна

Зелені зони як невід'ємні компоненти урбосистем виконують важливу соціально-екологічну роль у підтриманні балансу середовища. До їх складу входять різні типи із різноманітною дендрофлорою, які поєднуються із природними масивами [4]. Природно-географічні, ґрунтово-гідрологічні та кліматичні умови міста і використання в культурі певних груп аборигенних та інтродукованих видів сприяли формуванню різноманітних груп територій зелених насаджень Чернігова. Однією із зелених зон міста Чернігова є територія регіонального ландшафтного парку (РЛП) "Ялівщина".

РЛП "Ялівщина" знаходиться в північно-східній частині м. Чернігова, включає території заплави та борової тераси річки Стрижень і характеризується розгалуженою ярусно-балковою системою в поєднанні з рівнинними ділянками – це природні лісові ділянки та штучно створенні з часу заснування Чернігівського обласного ботанічного саду ландшафтні композиції прибережжя річки Стрижень. Своєрідність орографічних і

грунтово-гідрологічних умов сприяє формуванню досить різноманітних екотопів та умов зростання [5].

Становлення і розвиток території "Ялівщини" пов'язаний з діяльністю Чернігівського обласного ботанічного саду (1946-1963 рр.). Так, у 1946 р. площа Чернігівського обласного ботанічного саду складала 170 га, а його колекція нараховувала 480 видів рослин та 720 сортів декоративних рослин. На період до 1956 року ботанічний сад був єдиною науково-дослідною установою такого спрямування на Лівобережному Поліссі. На території ботанічного саду були створені липова, березова, горобинова, катальпова, туєва алеї та інші ландшафтні композиції. Цього ж року вперше на Чернігівщині була заснована база карликового садівництва на основі карликових форм яблуні з Лохвицької дослідницької станції. Значна частина ділянки (43 га) була зайнята сосновими та частково березовими насадженнями (сосна посадки 1924 р., береза – 1936-1938 рр.) [5].

На сучасному етапі суттєво зростає увага до проблем благоустрою територій, зокрема в урбосередовищі Чернігова, а тому наукового і практичного значення набуває вивчення дендрофлори території РЛП «Ялівщина». Зокрема, випробування і введення в культуру видів деревних рослин має важливе значення для оптимізації життєвого середовища, збагачення видового різноманіття дендрофлори м. Чернігова та ряду інших властивостей [3].

Аналіз систематичної структури дендрофлори "Ялівщини" засвідчує, що значна кількість родин належать до 18 родів - Aceraceae, Araliaceae, Betulaceae, Bignoniaceae, Caesalpiniaceae, Cannabaceae, Celastraceae, Elaeagnaceae, Fagaceae, Grossulariaceae, Hippocastanaceae, Hydrangeaceae, Juglandaceae, Moraceae, Sambucaceae, Tiliaceae, Ulmaceae, Viburnaceae [1]. Ці родини мають у своєму складі 1-2 види, винятком є Aceraceae, що налічує 5 видів 12 родин представлені 2 - 4 родами (зокрема, Pinaceae, Cupressaceae, Anacardiaceae, Berberidaceae, Caprifolaceae, Fabaceae, Oleaceae та іншими). Серед родин, до складу яких входять більше 4-х родів, є родина Rosaceae (16). За кількісними показниками видів найбільші значення мають родини Rosaceae (31), Salicaceae (8) та Pinaceae (5).

Серед голонасінних найчисельнішою є родина Pinaceae, яка представлена 5 видами (сосна звичайна *Pinus sylvestris* L., сосна банкса *Pinus banksiana* Lam., сосна чорна *Pinus nigra* Arn., ялина колюча *Picea pungens* Engelm., ялина звичайна *Picea abies* (L.) Karst.) та родина Cupressaceae Rich. ex Bartl., яка представлена 3 видами (туя західна *Thuja occidentalis* L., ялівець звичайний *Juniperus communis* L., ялівець козацький *Juniperus sabina* L.) [5].

Згідно з флористичним поділом світу, запропонованим А.Л. Тахтаджяном, дендрофлора урочища представлена видами Голарктичного

(включає Бореальне, Древнєсередземноморське та Мадреанське підцарства) та Палеонтропічного царств (останнє включає Індомалазійське підцарство).

Найбільша кількість видів (69) походить з Циркумбореальної флористичної області, 29 видів - з Ірансько-Туранської області, по 19 видів походять з Атлантично-Північноамериканської та Середземноморської областей, Східноазійська область дала 18 видів, а найменшою кількістю видів представлені Область Скелястих гір, Сахаро-Аравійська та Мадреанська флористичні області [5].

Таким чином, значна кількість флористичних областей та широка їх географія свідчать про порівняно високі інтродукційні можливості території досліджень. Більшість видів дендрофлори "Ялівщини" інтродуковано з районів, природно-кліматичні умови яких схожі з умовами регіону інтродукції.

Серед життєвих форм домінуючою групою є листопадні дерева (51 вид) [5], що сприяє формуванню стійких і довговічних насаджень на даній території, листопадні кущі посідають друге місце - 38 видів. Також представлені вічнозелені дерева (7 видів) та кущі (2 види), невелика група включає в себе ліани (3 види).

Отже, екологічні складники території РЛП "Ялівщина" багатокomпонентні щодо впливу. дії та формування екотопів, а тому з'ясування екологічних та географічних особливостей дендрофлори важливе при розумінні можливостей поширення інтродукованих видів. Таким чином, в результаті проведених досліджень нами була проаналізована сучасна структура дендрофлори території РЛП "Ялівщина". Згідно з флористичним поділом світу А.Л. Тахтаджяна найбільша кількість - 69 видів походять з Циркумбореальної флористичної області, що може свідчити про порівняно високі інтродукційні можливості території досліджень.

Література

1. Визначник рослин України. – Київ: Урожай. – 1965. – 878 с.
2. Заячук В.Я. Дендрологія. / В.Я. Заячук – Львів: Априорі. – 2008. – 656 с.
3. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія: Навч. посіб. / О.А. Калініченко – К.: Вища школа. – 2003. – 199 с.
4. Кучерявий В.П. Зеленая зона города. / В.А. Кучерявий – К.: Наук. Думка. – 1981. – 248 с.
5. Потоцька С.О. Сучасний стан дендрофлори урочища "Ялівщина" та шляхи його збереження / С.О. Потоцька // Збірник наукових праць Полтавського педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – [Серія "Екологія. Біологічні науки"]. – Вип. 1., 2009. – Полтава. – 2009. – С 114 – 120.